

Urša Fležar

LIFE LYNX: Reševanje risa v Dinaridih in jugovzhodnih Alpah pred izumrtjem

program LIFE

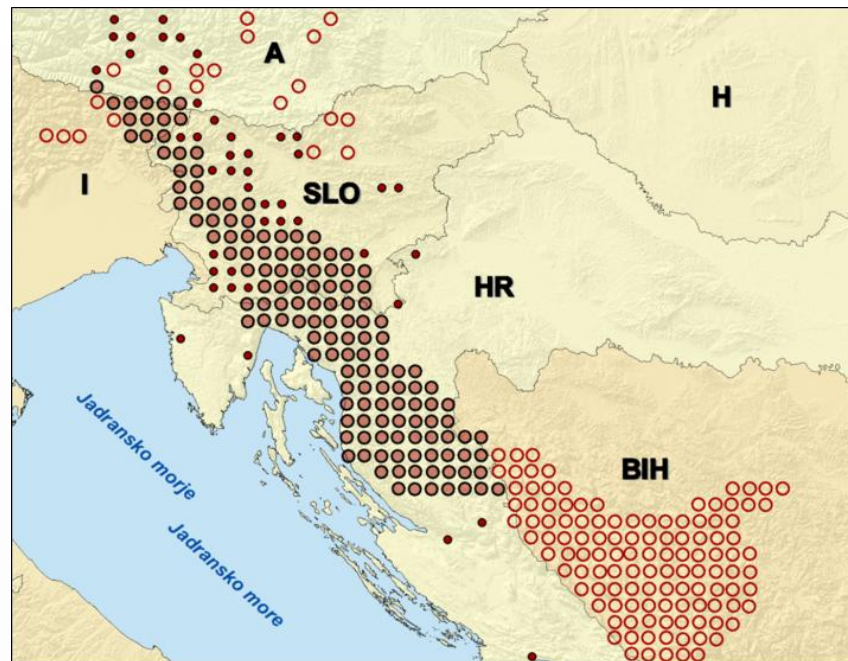
Izmenjava dobrih praks na temo 'Vključenost državljanov, civilne družbe in končnih uporabnikov v evropske projekte'

23. april 2025

EVRAZIJSKI RIS V SLOVENIJI

Po izumrtju, ponovna doselitev risa I. 1973

Širitev in povečevanje populacije (1973-2000)

Upad populacije zaradi visoke stopnje parjenja v sorodstvu (2000-2017)

LIFE
L y n x

Reševanje risa v Dinaridih
in jugovzhodnih Alpah
pred izumrtjem

LIFE16 NAT/SI/000634

2017-2024

GLAVNI CILJI PROJEKTA LIFE LYNX

- Z **doselitvijo živali** iz vitalne populacije iz Karpatov zmanjšati parjenje v sorodstvu
- Upravljanje vrste na populacijski, t.j. **čezmejni ravni**
- Razvoj **orodij za upravljanje, strateško načrtovanje in odločanje**, ki bodo temeljila na znanstvenih ugotovitvah
- **Ustvarjanje povezovalne populacije v Julijskih Alpah** za izboljšanje povezanosti populacij risa v Evropi preko naravnega genskega pretoka
- **Sodelovanje ključnih deležnikov** v doselitve, varovanje in ohranitev risov na lokalni, regionalni in nacionalni ravni

LIFE
Lynx

Project Area

Konkretni varstveni ukrepi

Vključevanje ključnih deležnikov: lovcev

- Lovci risa dojemajo kot tekmeca za plen (parkljarji, npr. srnjad).
- Ilegalno ubijanje je ena izmed glavnih groženj ohranjanja risa v Evropi (Premier s sod. 2025).
- V Sloveniji so lovci risa že ponovno naselili.
- Lovci se redno vključujejo v aktivnosti varstva narave in sodelujejo pri trajnostnemu upravljanju z naravnimi viri.
- Lovci so ključni deležniki za varstvo velikih zveri, kot je ris; njihovo vključevanje v aktivnosti varstva risa povišuje sprejemanje te vrste.

Vključevanje ključnih deležnikov: lovcev

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE:

- „**top-down**“ aktivnosti
- **vodenje aktivnosti za preprečevanje nezakonitega ubijanja** (vključevanje policije, lovcev, gozdarjev); priprava izobraževanj in protokola
- organizacija/udeležba na **konferencah** o risih (nacionalnih in mednarodnih)
- organizacija javne **predstavitve** za lovce ali splošno javnost
- sodelovanje v dokumentarnem filmu

Lovska zveza *Slovenije*

Vključevanje ključnih deležnikov: lovcev

LOVCI na lokalni ravni:

- „**bottom-up**“ pristop
- skrb za rise v oborah in izpust risov v lovišča
- vključenost v monitoring risa z avtomatskimi kamerami (370 lovskih organizacij iz SLO, HR, IT)
- sodelovanje pri raziskavah plenjenja risa; odlovi v zabojne pasti in pregledi GPS lokacij na terenu
- sodelovanje pri pripravi načrtov upravljanja s parkljarji, ki upoštevajo prisotnost risa

Vključenost lovcev kot občanov raziskovalcev v monitoring risa (Slovenija)

OPAZNJE MEDVEDA, VOLKA IN RISA

Koliko (različnih) osebkov rjavega medveda ste opazili v vašem lovišču v zadnjih 3 mesecih? 3

Koliko od teh je vodečih medvedov z letalnimi mladci (starost 0-1)? 1 medved (na kavič. ali? medved ali medvedica)

Koliko od teh je vodečih medvedov z letalnimi mladci (starost 1-2)? 0

RJAVA MEDVED:
Ali ste v zadnjih 3 mesecih zaznali prisotnost volka v vašem lovišču? **DA** **NE**

Koliko od teh je vodečih volkov z letalnimi mladci (starost 0-1)? 0

Koliko od teh je vodečih volkov z letalnimi mladci (starost 1-2)? 0

VOLK:
Ali ste v zadnjih 3 mesecih zaznali prisotnost risa v vašem lovišču? **DA** **NE**

N način opazovanja (obkroži): **viden, sledi, plen, iztrebek, fotografija, posnetek, drug**

Koliko živali je bilo v preteklih 3 mesecih največ naenkrat (traj opazili, sledili ali fotografirali)? 1

RIS:
Ali ste v zadnjih 3 mesecih v vašem lovišču zaznali prisotnost risa? **DA** **NE**

N način opazovanja (obkroži): **viden, sledi, plen, iztrebek, fotografija, posnetek, drug**

Vprašalniki za lovišča

Zbiranje naključnih podatkov o prisotnosti risa

Sistematični monitoring s foto-pastmi „foto-monitoring“

Vključenost lovcev kot občanov raziskovalcev v monitoring risa (Slovenija)

- 2018-2023
- celo območje razširjenosti risa
- > 90% odzivnost na vprašalnike
- 75% povečanje števila sodelujočih lovišč
- >100 sodelujočih lovcev

Ključne aktivnosti projektne skupine

- Transparentna komunikacija
- Ažurno povratno informiranje;
 1. Osebna srečanja in pogovori
 2. Prispevki v reviji Lovec in lokalnih glasilih
 3. Organizacija dogodkov v lokalnem okolju
 4. Zaprta FB skupina za izmenjavo informacij o risu
- Javno priznanje prispevka in vloge lovcev pri aktivnostih varstva risa (v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem okolju)
- Celovito vključevanje lovcev v proces upravljanja s prostoživečimi vrstami; zavarovanih in lovni

Rezultati vključevanja lovcev

Lovci so bili ključni za pridobitev visoko kvalitetnih podatkov o procesu krepitev populacije risa:

- ~100% povečanje številčnosti risa v Sloveniji ($> 4.000 \text{ km}^2$) in ~40% povečanje dinarske populacije risa (Slovenija in Hrvaška; $> 10.000 \text{ km}^2$) (Fležar s sod. 2025, Krofel s sod. 2025)
- Uspešna vzpostavitev povezovalne populacije risa v Julijskih Alpah (doselitve risov v lovsko družino in Triglavski narodni park)
- Natančno spremljanje gibanja doseljenih (in drugih) risov prek GPS telemetrije; poznavanje velikosti teritorijev, vzorcev plenjenja in znotraj- in med- vrstnih odnosov (Oliveira s sod. 2024)

Rezultati vključevanja lovcev

- Zaupanje lovcev v zbrane podatke in rezultate monitoringa & projekta.
- Okrepljeno sodelovanje med lovci in državnimi institucijami.
- Ohranitev visoke podpore ohranjanju risa s strani lovcev (Mavec s sod. 2024).
- Izkušnje in znanje o vključevanju lovcev kot občanov raziskovalcev je bilo znanstveno ovrednoteno, umeščeno v ključne nacionalne dokumente za dolgoročno ohranjanje risa ter predstavljeno skozi vrsto komunikacijskih kanalov.

Biodiversity and Conservation
<https://doi.org/10.1007/s10531-023-02646-3>

ORIGINAL RESEARCH

Using heterogeneous camera-trapping sites to obtain the first density estimates for the transboundary Eurasian lynx (*Lynx lynx*) population in the Dinaric Mountains

Urša Fležar^{1,3} · Malin Aronsson² · Rok Černe³ · Aleš Pičulin³ · Matej Bartol³ · Matija Stergar³ · Andrej Rot³ · Lan Hočevar¹ · Ira Topličanec⁴ · Magda Sindičič⁴ · Tomislav Gomerčič⁴ · Vedran Slijepčević⁵ · Miha Krofel¹

Izzivi in prihodnost

- Kljub izjemno uspešnemu projektu, sprejetju državne strategije za ohranjanje risa in po-projektnih zavez do EU, se aktivnosti sodelovanja z lovci nadaljujejo v zelo omejenem (nezadostnem) obsegu.
- Hkrati populacija risa raste in se širi, kar pomeni, da z risom prihajajo v stik lovci, ki niso bili neposredno vključeni v projekt in je njihovo sprejemanje risa vprašljivo.
- Varstvo vrst (narave) je kontinuiran proces in temelji predvsem na sodelovanju in vključevanju ljudi. Zato na dolgi rok ne bi smel biti odvisen od posameznih projektov, ampak bi moral biti del sistemske ureditve področja.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

UNIVERZA
V LJUBLJANI

BF

Biotehniška
fakulteta

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE
Slovenia Forest Service

Hvala za pozornost!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE

NAČRT ZA
OKREVANJE
IN ODPORNOST

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

Projekt KRPAN - Krepitev Raziskovalne Podpore in Aktivnosti za Napredek na evropskih raziskovalnih projektih sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo visoko šolstvo, znanost in inovacije ter Evropska unija – NextGenerationEU.